

ОҚЫТУ ТЕОРИЯСЫ

Эгоцентристік сөйлеу және
әлеуметтік-медиациялық оқыту

Жоспары:

1. Эгоцентристік сөйлеу.
2. Дауыстап айту.
3. Әлеуметтік-медиациялық оқыту.

Эгоцентристік сөйлеу деп әлеуметтік коммуникациядан тыс орын алатын, өзіндік басқару қызметі тән, тізбектеліп келетін сөйлеу құбылысын айтамыз. Конструктивизм, танымдық даму, әлеуметтік-танымдық сияқты көптеген теориялар эгоцентристік сөйлеу мен өзіндік басқару өзара байланысты деп есептейді.

Дауыстап айту және жетістік

Ережелерді, стратегияларды және әдістерді дауыстап айту оқушының оқу әрекетін жақсартады. Мұғалімдер өз бетімен білім алу тәсілін оқушыларға танымдық және қимыл-қозғалыс дағдыларын үйрету үшін қолдана алады және бұл тапсырмаға деген оң көзқарас қалыптастырып, қиындық туындаған кезде төзімділік көрсете білуге үйретеді. Білім беруді жоспарға сай іске асырудың қажеті жоқ, оқушылар дауыстап айтуды өздері де іске асыра алады.

Вербализация, яғни сабақ оқу барысында дауыстап сөйлеу үнемі қиындыққа тап болып жүретін және әрекетті аяғына дейін атқара алмайтын оқушылар үшін аса пайдалы. Бұл тәсілді қолдану кезінде материалды түсінбестен жаттап алатын балалар, қызба балалар, оқу үлгерімі төмен балалар, дамуында ауытқушылықтары бар, сондай-ақ, қосымша білім беруді қажет ететін оқушылар оң нәтиже көрсеткен. Вербализация сондай-ақ, оқу кезінде қиналатын балалардың тапсырманы жүйелі түрде орындауына да көмектеседі. Ол балаларды тапсырманы түсініп, контентті қайталауға мәжбүрлейді. Алайда балалар дауыстап айтпай-ақ тапсырма шарттарын түсіне алған жағдайда бұл тәсілдің қажеті болмайды. Тағы бір айта кететін жайт, вербализация бала үшін қосымша тапсырма болғандықтан, ол бала көңілінің негізгі тапсырмадан басқаға аууына алып келуі мүмкін.

Берк атты ғалым 1986 жылы бірінші және үшінші сынып оқушыларының эгоцентристік сөйлеуін зерттеп көрді. Нәтижесінде, есеп шығару кезінде қатты сөйлеу есептің нәтижесіне кері әсер еткенін, ал ақырын сөйлеу (сыбырлау, еріннің қимылы) оң әсер еткенін анықтаған. Бұл нәтижені оқу үлгерімі жоғары бірінші сынып, оқу үлгерімі орташа және жоғары үшінші сынып оқушылары үшін қатты немесе ақырын сөйлеудің ешқайсысы да олардың жетістігіне еш әсер етпегені анықталған. Жақсы оқитын үшінші сынып оқушылары үшін өзін-өзі басқара отырып, іштей сөйлеу аса тиімді екені белгілі болды.

Шунк 1982 жылы сандарды бөлуде қиналатын оқушыларға зерттеу жүргізеді. Кейбір оқушылар «тексеру», «көбейту», «көшіру» сияқты нақты, дайын сөздерді дауыстап айтса, басқалары өз сөздерін құраған. Ал үшінші топ дайын сөздермен қатар, өздері де сөздер құрастырса, төртінші топ ештеңе жасамаған. Дайын сөздерді оқумен қатар, өз сөздерін де құрастыру – бөлу дағдысының артуына әсер еткен. Олай болса, дауыстап айту – тапсырмамен байланысты болған жағдайда оқушының жетістігін арттырады. Сөздер немесе сөйлемдер тапсырмаға неғұрлым көп қатысты болса, оқыту көрсеткіші де соғұрлым жоғары болмақ. Эгоцентристік сөйлеу шығармашылыққа жақсы әсер етеді. Оқушыларға вербализация үшін шектеулі тақырып берудің орнына, оның тәсілдеріне сүйене отырып, өз вербализациясын жасауға мүмкіндік туғызу әлдеқайда пайдалы. Білім беруді жеңілдету үшін сырттай вербализациялау алдымен сыбырға, сосын, еріннің қимылына, сосын іштей сөйлеуге ауысуы керек. Олай болса, сырттай сөйлеудің іштей сөйлеуге ауысуы өзіндік оқудың негізгі қасиеті болмақ.

Вербализацияның пайдалы екендігі барлық оқушы білім алу кезінде тапсырманы дауыстап айтып отыруы керек дегенді білдірмейді. Бұлай еткен жағдайда ол сынып ішінің шуға толып, басқа балалардың назарының бөлінуіне алып келуі мүмкін. Сондықтан, бұл тәсілді оқыту кезінде қиналатын оқушыларға ғана қатысты қолдануға болады. Басқа балалардың қалыпты жұмыс істеуіне бөгет болмау үшін мұғалім немесе оның көмекшісі мұндай балалармен жеке немесе шағын топта жұмыс жүргізуі қажет.

Өзіндік вербализация

Мұғалім өзіндік вербализация, яғни өз-өзіне сөйлеу тәсілін арнайы жасақталған білім беру ресурстық орталығында немесе әдеттегі кабинетте материалды түсініп, дағдыларды игеруде қиналатын балаларға қолдау көрсету үшін пайдаланады. Көп орынды санды бөлу кезінде мұғалім қандай тәсілден бастап қолдану керектігін білмейтін балалар үшін де осы тәсілді қолдана алады. Мәселен, балалар төмендегі тәсілдерді дауыстап айта отырып, есепті шығара алады:

- Қай сан қай санға бөлінеді?
- Бөл: (сан) : (сан) = (сан).
- Жауапты жаз.
- Азайт: (сан) – (сан) = (сан).
- Келесі санды жаз.
- Кезеңдерді қайтала.

Өз-өзіне сөйлеу оқушылардың ойының басқа жаққа бөлінбеуіне сеп болады және олардың жүйелі жұмыс істеуге деген өзіндік тиімділігін арттырады. Олар контентті түсіне бастағаннан кейін, жұмыс қарқынын арттыру үшін вербализация тәсілінен біртіндеп қол үзе бастайды. Өзіндік вербализация сондай-ақ, спорттық дағдылар мен тәсілдерді үйреніп жатқан балаларға да пайдалы. Олар не болып жатқанын және қандай қимыл-қозғалыс жасауы керек екенін дауыстап айта алады. Теннис жаттықтырушысы жаттығу матчы кезінде балаларды «допты жоғарыдан ал, доп төмен – төменнен ал» сияқты өз-өзіне сөйлеу тәсілдерін қолдануға ынталандырады.

Аэробика мен би жаттықтырушысы да жаттығу кезінде өзіне өзі сөйлеу тәсілін қолданады. Балетмейстер жас балаларға қолын біркелкі қозғалта отырып, «кемпірқосақ сызуды» және аяқтарының ұшымен дұрыс жүріп үйрену үшін «жұмыртқаның үстімен жүруді» үйретеді. Аэробика сабағы кезінде де қозғалыстарды (мысалы, «еңкейіп, денеңді соз», «оңға, солға созыл») дауыстап айтып жүре алады.

Әлеуметтік медиациялық оқыту

Конструктивизмнің көптеген түрлері, әсіресе Выготскийдің теориясы оқытудағы қоғамның рөліне ерекше көңіл бөледі. Бандураның әлеуметтік танымдық теориясы мысалы, оқушылар мен әлеуметтік ортаның арасындағы өзара байланысқа көбірек назар аударса, көптеген зерттеулер әлеуметтік ортаның оқытуға қатты әсер ететінін көрсетіп отыр. Ал Выготский өз теориясында әлеуметтік медиацияны оқытудың негізгі қозғаушы күштерінің бірі деп қарастырады. Оқытудың барлық түріне тіл, символдар, белгілер сияқты құралдар әсер етеді. Мысал ретінде әлеуметтік медиация концептіні игеруге қалай әсер ететінін қарастырып көрейік. Жас балалар қоршаған ортамен байланысқа түсіп, оны бақылап, гипотезалар жасау арқылы белгілі бір концептілерді өз бетімен меңгеріп алады. Мысалы, олар жеңіл көлік пен трактордың дауысын естігеннен кейін, зат неғұрлым үлкен болса, соғұрлым қатты дыбыс шығарады деп ойлайтын болады. Ал өздерінің түсінігіне сай келмейтін құбылыстарды қабылдау олар үшін қиынға түседі.

Әлеуметтік байланыстар арқылы балалар мұғалімдер, ата-аналар, аға-әпкелерінен концептілерді үйренеді. Бұл негізінен тікелей орын алады, өйткені, мұғалімдер оларға төртбұрыш, үшбұрыш, тікбұрыш және шеңбер арасындағы айырмашылықты үйретеді. Балалар тілдік және символдық құралдарды пайдалана отырып, бұл концептілерді меңгереді. Әлеуметтік байланыстар балалардың танымдық дамуы үшін де аса маңызды. Балалар тәжірибелеріне сүйеніп қана пайымдау желілерін қалыптастыра алмайды. Олардың пайымдары олардың қоршаған орта жайлы ұғым-түсініктеріне негізделеді және білімнің пайдасы мен маңызы жайлы ойларын, яғни олардың осы жайлы білетін басқа білімдерімен бұл жаңа ақпарат қалай байланысатыны және оны қай кезде қолдануға болатыны жайлы білімді қамтиды. Балалардың имплицитті теориялары мен түсініктерін дамыту үшін мәдени орта да маңызды рөл атқарады.

Әлеуметтік-медиациялық оқытуды барлық жастағы балаларға білім беруде қолдануға болады. Бұл жайлы «Оқыту теориясы» еңбегінде Дейл Шунк мынадай мысал келтіреді: «Мұғалімдерді дайындау факультеттерінің оқытушылары білім беру ісінің сәтті болуы көп жағдайда мектептерге қарасты қауымдастықтармен тығыз байланысты екенін біледі. Профессор студенттері тағылымдамадан өтетін мектеп пен онда оқитын балалардың ата-аналарынан рұқсат ала отырып, әр студентті бір оқушының «досы» қылып тағайындайды. Студенттер бос уақыттарын өздерінің достарымен бірге өткізеді. Мысалы, бірге сабақ дайындайды, тамақты бірге ішеді, мектеп автобусымен үйлеріне бірге қайтады және олардың үйлеріне барады. Профессор барлық баланың жұбын тағайындап, әр жұптың ұдайы кездесіп отыруын, өздеріне жауапты достарының мәдениетін зерттеп, оларға мектепте не ұнайтынын, олардың ата-аналары немесе қамқоршылары қайда жұмыс істейтінін қадағалап, олар өмір сүретін орта жайлы әңгімелеседі. Сосын ол әр жұппен кездесіп, мәдени-ерекшелік факторларының мектепте оқуға тигізетін әсерін талқылайды. Достарымен, профессормен және сыныптағы басқа балалармен әлеуметтік қарым-қатынасқа ену арқылы студенттер мәдениеттің білім беруге тигізетін әсерін түсінетін болады». Шунк тағы да мынандай мысал келтіреді: мұғалім Екінші дүниежүзілік соғыстан кейінгі Америка өмірі жайлы тақырыпты өту кезінде оқушыларды бес топқа бөледі. Әр топқа медицина, транспорт, білім беру, технология, қала маңындағы өмір сияқты бір-бір тақырыптан береді. Топтар әр тақырыптың америкалықтар өмірі үшін неге маңызды екендігін көрсете отырып, таныстырылым дайындайды. Әр топтағы бала таныстырылымды дайындауға қатысып қана қоймайды, олар сондай-ақ, оны бірге қорғап шығады. Таныстырылым аяқталысымен мұғалім оны балалармен талқылауды бастайды. Ол осылайша балаларға жетістіктер бір-бірімен қалай өзара байланысатынын түсіндіруге тырысады. Мысалы, технология медицинаға әсер етеді, көлік пен жолдың көптігі қала маңының дамуына алып келеді. Жақсы білімнің нәтижесінде жақсы медицина дамиды. Олай болса, талқылаулар мен таныстырылымдар арқылы әлеуметтік-медиациялық білім беру Америка өміріндегі өзгерістерді терең түсінуге көмектеседі.

Құрдас баланың көмегімен оқу

Құрдас баланың көмегімен оқу туралы конструктивизмге қатысты дәрісімізде аздап айтқан болатынбыз. Құрдас баланың көмегімен оқу деп баланың құрдастарының оқыту процесінде белсенді агент қызметін атқаратын білім беру тәсілін айтамыз. Оқытудың бұл түрі жетістікті арттыратыны анықталған. Осы мәселе жөніндегі еңбектерді қарастыра отырып, Рорбек және т.б. төменгі сыныпта құрдастарының көмегімен білім алу жас қалалық, жағдайы төмен отбасынан шыққан және аз ұлт тобына жататын балалар үшін аса тиімді екенін байқаған. Мұндай балалардың әдетте оқу үлгерімінің төмен екендігін ескерсек, бұл нәтижелер сәл де болса көңілге сенім ұялатады. Рорбек оқу, математика сияқты пәндерде айта қоярлықтай айырмашылықты байқамады. Бірақ құрдастарының көмегімен білім алу оқуға деген академиялық және әлеуметтік мотивацияны да арттырады. Академиялық оқудың маңызын білетін құрдас балалар өздерімен бірге әлеуметтік ортадағы басқаларды да ынталандыра алады. Басқа білім беру үлгілері сияқты, қалаған нәтижеге қол жеткізу үшін құрдастардың көмегімен білім беру қаншалықты қажет дегенді мұғалім анықтай білуі тиіс.

Балалар тьютор ретінде

Жасты балалардың тьютор, яғни қосымша сабақ беруші рөлін атқаруы конструктивистік білім берудің бірқатар принциптерін қамтиды. Балалар оқыту процесіне белсенді араласады, тьютор мен қосымша сабаққа қатысушы бала өздерін еркін ұстайды. Өзімен жасты тьютормен жеке қалып, сабақ үйрену сабақ алып отырған баланы көп баланың алдында қоя алмайтын сұрағын қоюға жігерлендіреді. Дәстүрлі білім берумен салыстырғанда жасты баланың тьюторлықты атқаруы баланың жетістікке жетуіне көбірек әсер ететіні жайлы деректер бар.

Жасты тьюторлар оқушылар арасындағы байланысты арттырып, сынып құрылымын түрлендіруге де көмектеседі. Бұл кезде, мұғалім сыныпты шағын топтар мен тьюторлық топтарға бөледі де, өзі мүлдем басқа топпен жұмыс істеуін жалғастыра береді. Тьюторлық кезіндегі сабақтың контенті қосымша сабақ алып отырған баланың нақты қажеттігіне жауап беруге бағытталады. Тьютор балалар қажетті академиялық және тьюторлық дағдыларды меңгергеніне көз жеткізу үшін мұғалім оларға алдын ала бағыт-бағдар береді. Қосымша сабақ, яғни тьюторлық кезінде қандай әрекеттер жасау керектігі де нақты болуы керек. Мысалы, «Қуаныш азайту амалын түсіну керек» деген сияқты жалпылама мақсаттың орнына «Майкқа оныншы бағаннан бастап қалай қайта жіктеуге болатынын үйрету» деген сияқты нақты мақсат қойған жөн.

Кооперативті оқыту

Кооперативті оқыту дегеніміз сабақ кезінде жиі қолданылатын әлеуметтік-медиациялық оқытудың бір түрі. Біз мұны ұжымдық оқыту деп атап жүрміз. Алайда дұрыс қолданылмаған жағдайда бүкіл бір сыныпқа сабақ үйретумен салыстырғанда білімнің артуына еш көмектесе алмайды. Кооперативті оқытудың негізгі мақсаты – оқушылардың басқалармен бірлесе әрекет ету қабілетін дамыту. Тапсырма оқушы бір өзі уақытында орындай алмайтындай көлемде болуы керек. Ол сондай-ақ, топтық жұмысқа сай келетіндей болғаны жөн. Мысалы, тапсырманың бір бөлігін бір оқушы орындап, сосын қорытынды нәтижеге қол жеткізу үшін ол оны басқалардың тапсырмаларымен біріктіреді.

Ұжымдық топтардың әрекеті сәтті аяқталуы үшін бірнеше қағиданы есте сақтаған дұрыс. Біріншіден, бір-бірімен тіл табыса алатын және бірлесе отырып, ұжымдық дағдыларды қалыптастыра алатын балаларды топтастыру керек. Алайда бұл оқушылардың топтағы оқушыларды өздері таңдауына жол беру деген сөз емес, өйткені ондай жағдайда олар достарын таңдауы мүмкін және кейбір оқушылар топқа кірмей қалып қоюы мүмкін. Бұл сонымен қатар, топтағы балалардың білім деңгейі түрлі болуы керек дегенді де білдірмейді. Көп жағдайда топтағы балалардың білім деңгейінің түрлі болуы керек деп есептегенімен, зерттеу нәтижелері оқу үлгерімі жоғары балаларға өздерінен үлгерімі төмен балалармен бір топта болудың аса пайдасы бола бермейтіндігін көрсетіп отыр. Өзінен білімі жоғары оқушыларды бақылау үлгерімі төмен оқушылардың өзіне деген сенімін де арттыра қоймасы анық. Қалай болғанда да, мұғалім балалардың талпыныс жасауына мүмкіндік жасай отырып, топқа бөлу арқылы балалардың жетістігін арттыруға бар күш-жігерін жұмсауы керек.

Топтарға сонымен қатар, олар не істеуі керек, қандай нәтижеге қол жеткізуі тиіс, олардан қандай әрекет күтіледі деген сұрақтар төңірегінде де бағыт-бағдар берген жөн. Тапсырма әр бала өз бетімен атқарарлықтай дербес болуы керек. Топтың бір ғана мүшесінің тапсырманың көбін бір өзі атқаруына жол беруге болмайды. Сонымен қатар, бір тапсырманы орындауда түрлі тәсілдерді қолдануға болады. Айталық, «Қазақстанның пайдалы қазбалары» тақырыбы берілген жағдайда орта мектеп оқушылары таныстырылымды, постерді қолданумен қатар, скетч қойып, топтың балалары арасында қазына іздеу сияқты ойындар жүргізе алады. Тағы бір айтарымыз, әр топ мүшесінің өзінің атқарар қызметі немесе жауапты саласы болуы тиіс. Баға қойылған кезде топ мүшелері әрқайсысының топқа қосқан үлесін нақты айта білуі керек. Алты баладан тұратын топтың тек екеуі ғана жұмыстың көбін атқарғанына қарамастан, олардың барлығы да бестік баға алса, бұл топ мүшелерінің арасында реніш туғызуы мүмкін.

Кооперативті, яғни бірлескен оқытудың түріне: мозаикалық оқыту әдісі мен топтың жетістігін бөлуді жатқызуға болады. Мозаикалық әдіс кезінде топтар бірнеше бөлікке бөлінген материалдармен жұмыс жасайды. Әр топ материалды қарап шыққаннан кейін, топтың әр мүшесі бір-бір бөлікке жауапты болып тағайындалады. Кейін, олар топта бас қосып, алған бөліктері жайлы айтып береді және топтың басқа мүшелеріне оларға берілген бөлім жайлы оқып білуіне көмектеседі. Мозаикалық әдіске кооперативті оқытудың топтық жұмыс, өз бетімен оқу, нақты мақсат сияқты бірқатар сипаттарын жатқызуға болады.

Топтық жетістікті бөлу тобына жататындар мұғалім материалды түсіндіріп бергеннен кейін оны қайта қарастырып шығады. Топ мүшелері бірге жаттығып, бірге оқығанымен, оқығандарын

әркім жеке-жеке тапсырады. Топтың әр мүшесінің балы топтың жалпы баллына әсер етеді. Бірақ балл оушылардың жетістігіне қатысты қойылатындықтан, топтың әр мүшесі білімін арттыруға талпынады, демек, олардың білімінің артуы жалпы топтың білімінің артуының кепілі болмақ. Бұл әдіс те кооперативтік оқытудың бір түрі болғанымен, ол мақсаты айқын және шешілуі қажет проблемасы анық, мысалы, математикалық есептер, әлеуметтік деректерді зерттеу сияқты материалдарға көбірек сай келеді. Баланың үлгерімін арттыруға көбірек көңіл бөлетіндігін ескере отырып, бұл әдісті концептуалдық түсінікке қатысты тапсырмаға қолдануға болмайтынын айта кеткен жөн, себебі, ондай кезде оқушылар нәтижеге тез арада қол жеткізе алмайды.

Конструктивистік оқыту ортасы

Конструктивистік принциптерді сипаттайтын оқыту ортасы дәстүрлі ортадан мүлдем бөлек (Brooks & Brooks, 1999). Конструктивистік көзқарас тән болып келетін оқыту үлгісі кезінде оқушылар ойларына келгенін істей алмайды. Керісінше, конструктивистік орта оқытуды жақсартатын бай тәжірибелер қалыптастыра білуі керек. Конструктивистік білім беруді дәстүрлі білім беруден айырып көрсететін бірқатар ерекшеліктер бар. Дәстүрлі білім беру кезінде негізгі дағдыларға баса назар аударады. Оқу жоспарын аз-аздап (мысалы, тақырыптар, бөлімдер) таныстырады. Оқушыларға берілетін ақпаратты мұғалімдер дидактикалық әдістің көмегімен жеткізеді және әр сұраққа оқушылардың жауап беруін талап етеді. Оқушылардың оқуын бағалау мен білім беру бір-біріне ұқсамайды және бағалау негізінен тестілеу арқылы жүргізіледі. Оқушылар жеке, өз беттерімен жұмыс жасайды.

Конструктивистік білім беру кезінде оқу жоспары үлкен концептілерге көңіл аударады. Әрекеттер негізінен алғашқы дереккөздер мен қолда бар материалдарға сүйенеді. Мұғалімдер оқушылардың сұраққа жауап беріп, пікірлерін білдіруіне мүмкіндік жасай отырып, олармен қарым-қатынасқа түседі. Бағалау жүйесі нақты. Ол білім беруден, мұғалімнің бақылауы мен оқушының портфолиосынан тұрады. Оқушылар әдетте топта жұмыс жасайды. Негізгі мақсат – оқушылар жаңа білім мен дағдыны тиімді қалыптастыра алатындай оқыту ортасын құру.

Конструктивистік оқыту ортасына қатысты кейбір қағидаттар бар. Солардың бірі – оқудың маңыздылығына қатысты оқушылардың ой-санасын өзгерте білу. Оған мұғалімнің көмегімен қол жеткізуге болады. Демек, мұғалім сабақты оқушылардың түсінуіне қиын болатын мәселелер төңірегінде жоспарлағаны жөн. Бұған көп уақыт қажет болады, яғни бұдан басқа маңызды контентке уақыт болмауы мүмкін. Оқушылардың ойын оларды тест алумен қорқытып емес, керісінше олардың оқуға деген қызығушылығын оята отырып және проблемаларды шешу олардың өміріне қалай әсер ететінін ұқтыру арқылы өзгертуге болады.

Конструктивистік оқыту ортасының негізгі принциптері мыналар:

- Оқытудың маңызын оқушыларға түсіндіре білу;
- Оқытуды негізгі концептілер төңірегінде іске асыру;
- Оқушылардың пікір айтуына мүмкіндік беру және оны құрметтеу;
- Оқу жоспарын оқушыларды болжалына сай бейімдеу;
- Бағалаудың білім берудің контексіне сай келуі.

Екінші принцип бойынша оқыту негізгі концептілердің төңірегінде жоспарлануы тиіс. Басқаша айтсақ, мұғалім оқытуға қатысты сұрақтар мен мәселелерді жоспарлау арқылы идеяларды жеке-дара емес, біртұтас кешен ретінде көрсетеді. Кешенді білім беруді пәндерге қатысты да қолдануға болады. Орта мектеп жоспарына сай «батылдық» тақырыбын әлеуметтануда мысалы, адамдардың көзқарасы үкіметпен қайшы келген жағдайда, олардың бас көтеріп, әрекетке баруға батылының жетуіне байланысты, тіл өнері сабағында әдебиеттердегі батылдық көрсететін кейіпкерлермен байланысты қарастыруға болады. Демек, бірнеше тақырыпты қамтып үйретуге бағытталған біріктірілген оқу жоспары кешенді оқытудың бір түрі.

Үшіншіден, оқушыларға пікірін айтуға мүмкіндік беріп, оны құрметтей білу өте маңызды. Оқушылардың мүдделерін түсіну қиын да қызық әрекеттерді жоспарлау үшін аса маңызды. Ол

үшін мұғалім сұрақ қойып, талқылаулар ұйымдастырады, оқушылардың жауабын зейін қойып тыңдайды. Оқушылардың не ойлайтынын түсінуге тырыспайтын мұғалімдер оқыту процесінде еш нәтижеге жете алмайды. Алайда бұл мұғалімдер оқушылардың әр сөзіне талдау жасауы қажет дегенді білдірмейді. Оның қажеті жоқ, оған уақыт та жетпейді. Ең бастысы, мұғалімдер оқушылардың тақырып жөніндегі концепцияларын түсінуге тырысуы керек.

Қазіргі кезде балалардың тесте алған балына ерекше ден қойылып отыруына байланысты, оқушылардың дұрыс жауаптарын табу онша қиын емес. Конструктивистік оқыту, керісінше, мүмкін болған жағдайда жауапты ғана емес, оқушылардың сол жауапқа қалай жеткенін де білу қажет екенін айтады. Оған оқушылардың жауабына қатысты қосымша сұрақ қою арқылы қол жеткізуге болады. Мысалы: «Неге сіз бұлай деп жауап бердіңіз?» немесе «Неге олай деп ойлайсыз?» Оқушылар қате болжам жасағанымен дұрыс жауап беруі немесе дұрыс ойласа да қате жауап беруі мүмкін. Оқушылардың жағдаят немесе теориялар жайлы көзқарасы мұғалімдердің оқу жоспарын жасауына көмектеседі.

Төртіншіден, оқу жоспарын оқушылардың болжалына сай бейімдей білуіміз керек. Бұл дегеніміз оқу жоспарының мақсаты оқушылардың оқуға қатысты сенімдерімен үйлесіп жатуы керек дегенді білдіреді. Оқу жоспары мен оқушылардың сенімі сәйкес келмеген жағдайда сабақ балалар үшін мәнін жоғалтады. Алайда сәйкестік 100% болуы міндетті емес. Оқушылардың қазіргі білімінен сәл жоғары қабілетті (яғни таяу даму аймағы аясында) талап ету оқушылар үшін қиындық туғызса да, білімді тереңдетуге көмектеседі.

Ең дұрысы – оқушылардың болжамдары дұрыс болмаған жағдайда, оларға оны ашық айту. Ал конструктивистік білім беру оқушылардың ақпаратты өздері тауып, пайдалана білуін талап етеді. Конструктивистер баланың білімін бағалау білім беру контексіне сай орын алуы қажет деп есептейді. Бұл оқыту бағасының көбі білім беру контексіне сай келмейтін дәстүрлі бағалау қағидасына қайшы. Айталық, дәстүрлі бағалау кезінде тақырыпты аяқтағаннан соң жазатын тест, сыныптың соңында жазатын тест сияқты бағалау түрлері бар. Мұндай бағалаудың контенті сабақ кезіндегі оқыту мақсатымен сай келгенімен, ол білім беруден тыс орын алады. Бағалау әдістері оқыту түріне де байланысты болуы тиіс. Дұрыс немесе қате, көп жауаптың бірін таңдау сияқты тестілер оқыту нәтижесін бағалауға сай емес. Аутентивті бағалау түрлері оқушылар не үйренді, бұл білім олар үшін неге пайдалы деген тақырыптарды талқылап немесе олар рефлективті шығарма жазу кезінде игерген дағдыларын көрсетіп, іс жүзінде қолдана білген жағдайда қойылады.

Конструктивистік бағалауды жауаптың дұрыстығы немесе қате екендігі қызықтырмайды, олар үшін жауаптан кейін қандай әрекет орын алатыны маңызды. Мұндай аутентивті бағалау түрлері білім беру кезінде шешім шығаруға көмектескенімен, оны үнемі қолдану қиын, өйткені ол мұғалімдерден балалар пікір айта аларлықтай әрекеттер жоспарлап, сосын қажет болған жағдайда оны өзгертіп отыруды талап етеді. Бұнымен салыстырғанда, көп жауаптың бірін таңдау сияқты тестілер құрастырып, бағалау жеңілдірек. Алайда мұғалімдердің конструктивті түрде білім беріп, бағалау кезінде дәстүрлі жүйеге сүйенуі дұрыс болмайды. Қазіргі кезде мұғалімдерге артылып отырған жауапкершілікті ескеретін болсақ, біз аутентикалық бағалауға ешқашан толығымен көше алмаймыз. Дегенмен аталмыш бағалау жүйесін қолдануға ынталандыру оқу жоспарын жоспарлауды жеңілдетеді және балаларды жай ғана тестіге дайындаудан гөрі сабақты қызығырақ өткізуге мүмкіндік жасайды.